

про її відповідну компетентність у чітко визначеній сфері життєдіяльності.

За такого розуміння сутності компетентнісного підходу і його місця в рамковій системі “знаю – вмію – дію” розкривається його теретико-прикладна значущість, завершеність цілісного розвитку особистості. Професійне самовизначення за такого розуміння синтезу особистісно зорієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів й має розглядатися не лише як оволодіння профорієнтаційними знаннями в професії, обраній на основі цінностей праці, а й безпосередня активність суб’єкта, в якій він через предметно-практичну діяльність професійної спрямованості збагачує досвід вирішення актуальних для нього проблем у діалектичній суперечності “людина – професія”.

Література

1. Бех, І. Д. [**В. І. Мудрік**
м. Київ](http://irbis.library.te.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ELKAS_PRINT&P21DBN=ELKAS&S21STN=1&S21REF=&S21FMT=fullw_print&C21COM=S&S21CNR=&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M&S21STR=Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу в педагогіці / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 26–31.
2. Концепція державної системи професійної орієнтації населення // Професійна орієнтація старшокласників: теорія і практика: науково-методичний посібник [для вчителів] / за ред. О. В. Мельника. – К. : “Четверта хвиля”, 2009. – Вип. № 1. – С. 161–166.
</div><div data-bbox=)

СТРУКТУРА ФІЗИЧНОЇ ВИХОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Визначено критерії та зміст поняття “фізична вихованість особистості”.

Ключові слова: вихованість, фізична вихованість особистості, критерії фізичної вихованості.

У теорії і методиці фізичного виховання, на протилежність теорії виховання, відсутнє визначення поняття “вихованість”. Зазначене спонукало дослідити і зробити спробу визначити поняття “фізична вихованість особистості” її критерії та показники.

У програмі виховання дітей і учнівської молоді в Україні визначено, що вихованість – результат виховання, який виявляється у соціально прийнятній поведінці вихованця, його прагненні до духовно-моральної самореалізації [4].

У теорії виховання сутність поняття вихованості таке: вихованість – комплексна характеристика особистості, яка враховує наявність і рівень сформованості в особистості суспільно значущих якостей. Вихованість відображає той чи інший ступінь соціалізації особистості або рівень засвоєння нею системи відносин, яка є сукупністю прийнятих особистістю соціальних норм і цінностей, що відображається у її свідомості і реалізується нею в діяльності та цілеспрямованій поведінці.

С. Гончаренко визначає, що “Вихованість – вміння вести себе в суспільстві, добра вихованість. Під вихованістю, як правило розуміють шанобливу, ввічливу поведінку людини, яка визначається добрими манерами,

правильною мовою, вмінням спілкуватися з людьми, що її оточують, в різних ситуаціях. У широкому розумінні вихованість означає не лише дотримання правил поведінки і спілкування, які прийняті в даному суспільстві, але й внутрішню культуру людини, яка відображається в її світогляді, у цьому розумінні вихованість є невід'ємною частиною інтелігентності” [1].

У словнику-довіднику з соціальної педагогіки критерії вихованості характеризуються як ознаки, за допомогою яких роблять висновки про рівень вихованості людини, оцінюють результати виховного впливу. Такими, як правило, є: ціннісні пріоритети (система цінностей і ціннісних ставлень); поведінка (компетентність, відповідальність); діяльність (соціальна активність, продуктивна творчість); взаємини (толерантність, комунікативність), світоглядні переконання.

Зазначене свідчить, що сутність поняття “вихованість” трактується так: як результат виховання, що виявляється у поведінці; як поведінка, яка відповідає нормам, звичаям певного суспільства; як внутрішню культуру людини, що відображається в її світогляді.

Якщо, з позицій теорії виховання, головна мета виховання особистості – вихованість особистості, то головною метою фізичного виховання особистості є фізична вихованість особистості.

Наші критерії фізичної вихованості такі:

1. Сформованість гармонійності фізичного розвитку відповідно до реальних вікових, статевих, індивідуальних і нормативних показників. Показники: статистичні показники норм, різні індекси норм фізичного розвитку. Показники гармонійності фізичного розвитку оцінюються за антропометричними даними, їх співвідношенням, з урахуванням статі і віку [2].

2. Сформованість рівня фізичного розвитку. Показники: соматометричні ознаки (довжина тіла, тулуба, кінцівок; маса тіла тощо); соматоскопічні (форми, статура, пружність, статевий розвиток тощо); фізіометричні (рівні розвитку м'язів), рівень розвитку фізичних якостей (сила, швидкість, витривалість, гнучкість, координація тощо). Рівень розвитку фізичних якостей оцінюється за методикою, визначеною державними тестами або за міжнародними тестами EVROFIT. Фізичний розвиток – це комплекс ознак, які характеризують морфофункціональний стан організму, рівень розвитку фізичних якостей, необхідних для життєдіяльності організму [4].

3. Сформованість рівня освіченості з фізичної культури. Показники: знання основ гігієни, здорового способу життя, правил тощо. Рівень знань різних вікових груп із фізичної культури оцінюється відповідно до програмних вимог відповідального державного органу освіти, вимог інших міністерств, відомств та установ;

4. Сформованість потреби, мотивації, звички до самостійних занять фізичними вправами. Показники: стійкий інтерес, звичка систематично і самостійно планувати й проводити гігієнічну гімнастику, оздоровчі процедури, заняття з фізичного самовдосканалення. Показники звички оцінюються за результатами стійкості інтересу до занять, результатами виконання самостійно спланованого режиму рухової активності, оздоровчих процедур і самостійних

занять. Формування звички до здорового способу життя є одним із завдань фізичного виховання.

5. Сформованість рівня навичок і вмінь. Показники: організаційні, суддівські, інструкторські, методичні навички контролю і самоконтролю. Рівень навичок оцінюється за ступенем автоматизму, співвідношенням кількості вдалих і невдалих проб. Рівень вмінь оцінюється за результатами участі та ефективності проведених заходів, дій.

Зміст фізичної вихованості змінюється на різних вікових ступенях розвитку особистості.

Можна сформулювати висновок, що фізична вихованість особистості – результат фізичного виховання (самовиховання, самовдосконалення) особистості: сформований рівень фізичного розвитку і фізичної культури особистості; розвиток гармонійних співвідношень форм, функцій і фізичних можливостей, що відповідають естетичним уявленням; сформованість життєво важливих рухових умінь та навичок (біг, плавання, ходіння на лижах, загартування, гігієнічні навички тощо); сформованість основних якостей особистості (силових, швидкісних, витривалісних, гнучкісних, координаційних та ін.); сформованість мотивації, потреби у фізичній досконалості; освіченість, набуття необхідних знань у галузі гігієни, медицини, спорту, суддівства, самоконтролю тощо; сформованість світогляду, моралі та етики; фізична, моральна і розумова готовність до здійснення особистих і соціальних функцій.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : “Либідь”. – 357 с.
2. Державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України. – Київ, 1997.
3. Організаційно-методичні основи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів : монографія / Мудрік В., Леонов О., Мудрік І., Ільченко А., Козак Є. – К. : Педагогічна думка, 2010.
4. Програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні / авторський кол: І.Бех, Т.Алексєєнко, Г.Балл, О.Докукіна та ін. // Шкільний світ. – № 33 (545) – 2010.
5. Соціальна педагогіка : словник-довідник / за ред. Т.Ф.Алексєєнко. – Вінниця : Планер, 2009.

В. М. Оржеховська

Т. Є. Федорченко

м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. Розкрито концептуальні засади формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу, зокрема актуальність, характеристика понятійного апарату, компоненти, критерії та показники сформованості превентивного виховного середовища.

Ключові слова: превентивне виховне середовище, показники сформованості, загальноосвітні навчальні заклади.